

Fenomén migrácie

Teoretická východiská

1/ TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ MIGRAČNÝCH ŠTÚDIÍ V ETNOLÓGII

Predmetom záujmu migračných štúdií v etnológii sú príčiny a dôsledky mobility

- * Stav pred migráciou
 - príčiny odchodu
 - migračné vlny
 - charakteristika migrantov
 - dôsledky/dopady na tých, ktorí zostali „doma“

- * Priebeh migrácie
 - formy transportu
 - časový priebeh

- * Stav po migrácii
 - čomu sú vystavení migranti v cieľovej krajine
 - dôsledky/dopady na spoločnosť cieľovej krajiny

2/ SOCIÁLNE ÚROVNE A ANALYTICKÉ JEDNOTKY MIGRAČNÝCH ŠTÚDIÍ

- * Mikro - úroveň
 - jednotlivci

- * Mezo – úroveň
 - rodina, príbuzenstvo
 - územná/lokálna pospolitosť
 - konfesiónálna komunita
 - podporné, spolkové a občianske združenia
 - záujmové skupiny

- * Makro - úroveň
 - enkláva
 - diaspora
 - jazykový ostrov
 - minorita etnická, konfesiónálna

3/ ZVLÁŠTNOSTI ŽIVOTNEJ SITUÁCIE A KAŽDODENNÉHO ŽIVOTA MIGRANTOV

Migranti sa svojou mobilitou dostali do zvláštnej situácie tým, že:

- * Prerušili kontakt a väzby s materskou/zdrojovou krajinou/spoločnosťou**
 - teritoriálne, hospodárske, jazykové, sociálne, kultúrne, politické**

- * Nadviazali kontakt a väzby s cieľovou krajinou/spoločnosťou**
 - teritoriálne, hospodárske, jazykové, sociálne, kultúrne, politické**

4/ DÔSLEDKY ZMENENEJ SITUÁCIE MIGRANTOV

Zmenená situácia vniesla do života migrantov dva protirečivé vývinové trendy:

- * Zotrvačnosť a kontinuita zdedenej jazykovej a kultúrnej výbavy**
- * Diskontinuita a inovácie jazykových a kultúrnych daností migrantov v cieľovej krajine**

5/ DYNAMIKA A PROCESUÁLNOŠŤ V JAZYKU A KULTÚRE MIGRANTOV

Vo vývine jazyka a kultúry migrantov zmeny prebiehajú vo viacerých štádiách s rozdielnou intenzitou:

- počiatkový kontakt**
- adaptácia**
- akulturácia**
- bilingvizmus**
- integrácia**
- asimilácia**

6/ PROCESY ZAKOREŇOVANIA POSTUPUJÚ PO GENERÁCIÁCH

- * Prvá generácia
 - monolingvizmus s materinským jazykom

- * Druhá generácia
 - bilingvizmus so silným materinským a slabým osvojeným jazykom

- * Tretia generácia
 - bilingvizmus so slabým materinským a silným osvojeným jazykom

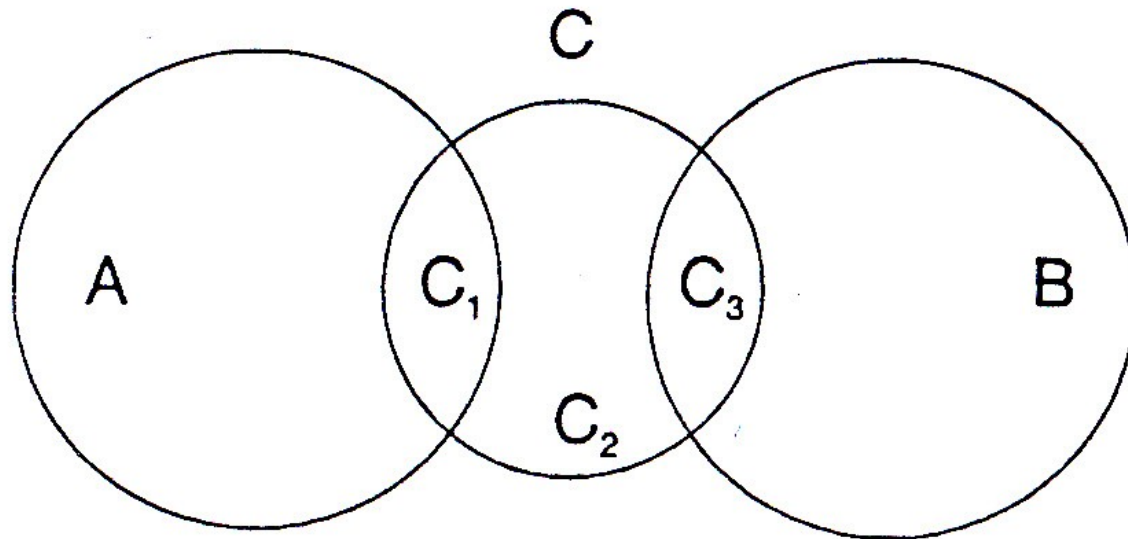
- * Štvrtá generácia
 - monolingvizmus s osvojeným jazykom

7/ SYNKRETIZMUS KULTÚRY VO VÝVINE MIGRANTOV

Vývin jazyka, kultúry a spôsobu života migrantov sa vyznačuje synkretickým obsahom s nasledovnými prvkami:

- A - Kultúra materinskej/zdrojovej spoločnosti**
- B - Kultúra cieľovej spoločnosti**
- C - Kultúra migrantov vytvorená v cieľovej spoločnosti**

Diagram synkretizmu kultúry migrantov

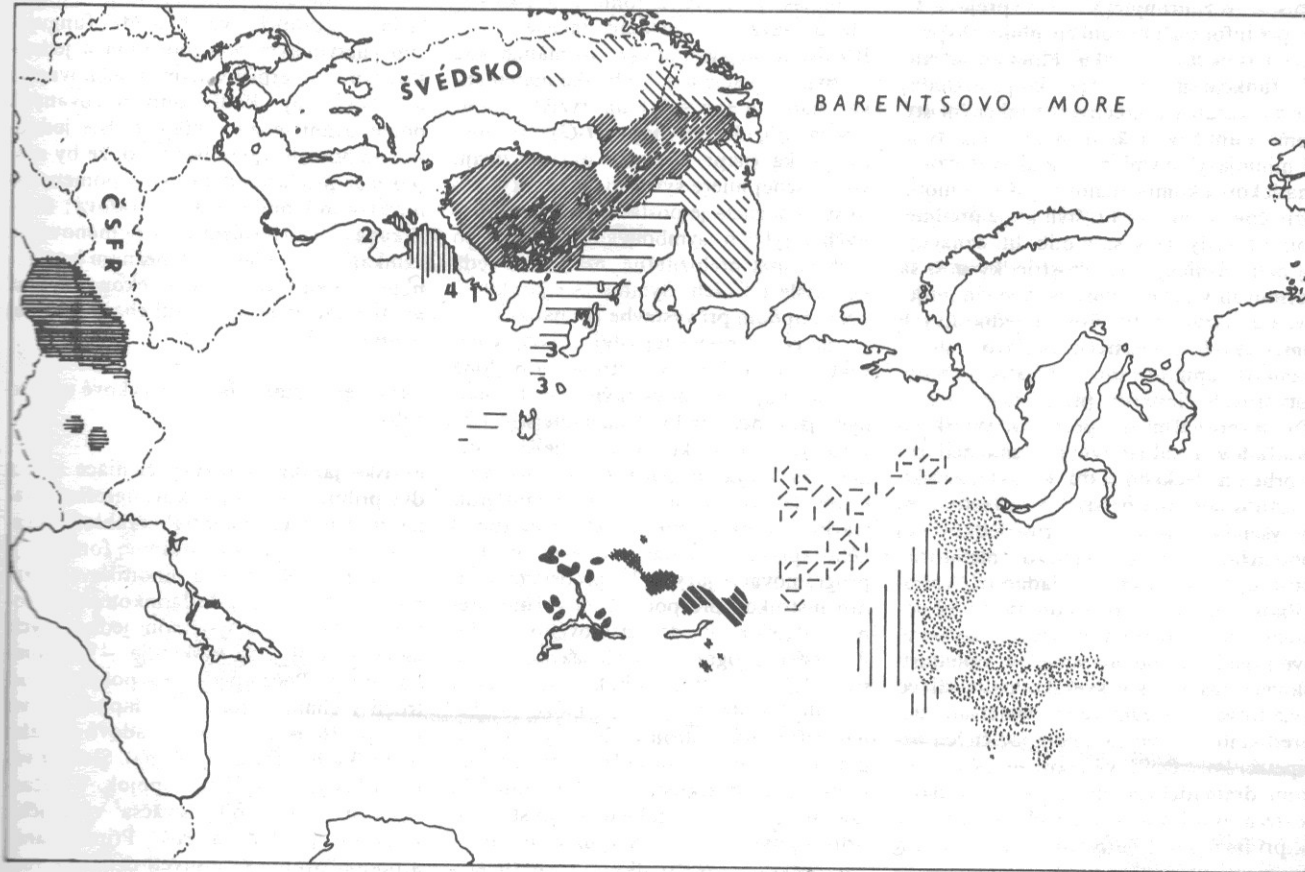
Fenomén migrácie

Maďari / Starí Uhri

1/ PÔVOD MAĎAROV / STARÝCH UHROV

- Pôvod Maďarov prezrádza ich ugrofínsky jazyk z rodiny uralských jazykov.
- * Ugrofínske jazyky sa z oblasti Uralu migráciou rozptýlili na veľkom euroázijskom území
- * Na európsky kontinent prenikli dva prúdy:
 - do Karpatskej kotliny
MAĎARI
 - do balticko-škandinávskej oblasti
FÍNI, ESTÓNCI, KARELI, LAPONCI

UGROFÍNSKE JAZYKY

estónsky jazyk

finský jazyk

karelský jazyk

1 — ižorský, 2 — livský,
3 — vepský, 4 — vodský jazyk

laponský jazyk

komijský jazyk

udmurtský jazyk

marijský jazyk

mordvianský jazyk

maďarský jazyk

mansijský jazyk

chantyjský jazyk

2/ MIGRÁCIA MAĎAROV Z PRAVLASTI DO KARPATSKEJ KOTLINY

* Etapovitý postup migrácie

- Pravlasť Uhrov za Uralom - do 5..stor.
- Magna Hungaria (po prechode cez Ural) - 5. stor
- Levédia - 8. stor.
- Etelköz - 8/9. stor.
- Karpatská kotlina - 9/10. stor.

* Turecko-bulharské slovné a kultúrne výpožičky v Levédii a Etelköze

alma/jablko

eke/pluh

aratni/orať

kender/konope

árpa/jačmeň

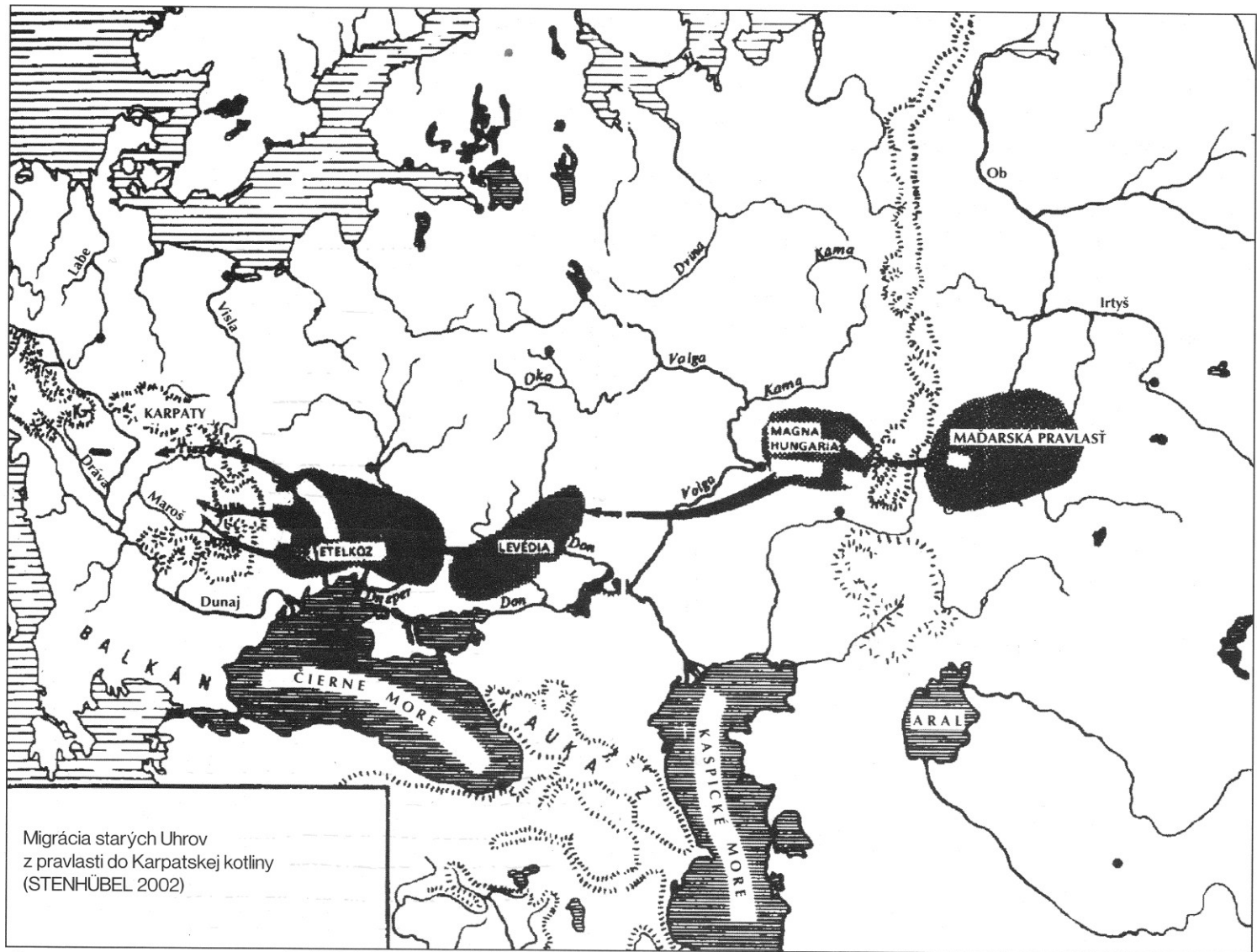
šarló/kosák

bor/víno

tarló/strnisko

boršó/hrach

örölni/mlieť

3/ RODOVO – KMEŇOVÁ SPOLOČNOSŤ STARÝCH UHROV

- * Z turecko-bulharského jazyka pochádza názov
 - Onoguri - Ungari - Vengeri
 - Hungari - v latinčine
 - Uhri - v slovenčine
 - Uhři - v češtinepôvodne znamenal spoločenstvo zväzu 10 kmeňov

- * Štruktúru Starých Uhrov pri príchode do Karpatskej kotliny vytváralo spoločenstvo siedmich kmeňov

NYÉK / Ňék **MEGYER** / Med'er **GYARMAT** / Ďarmat

TARJÁN / Tarján

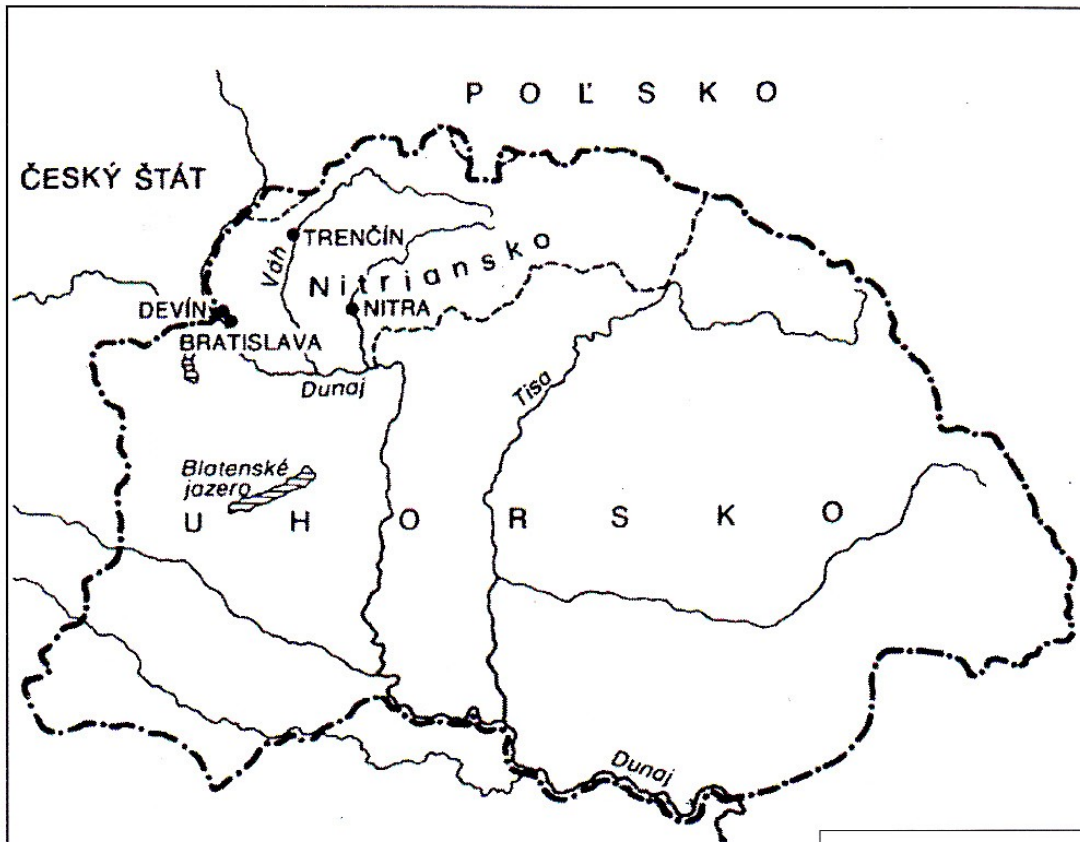
JENŐ / Jenó

KÉR / Kér

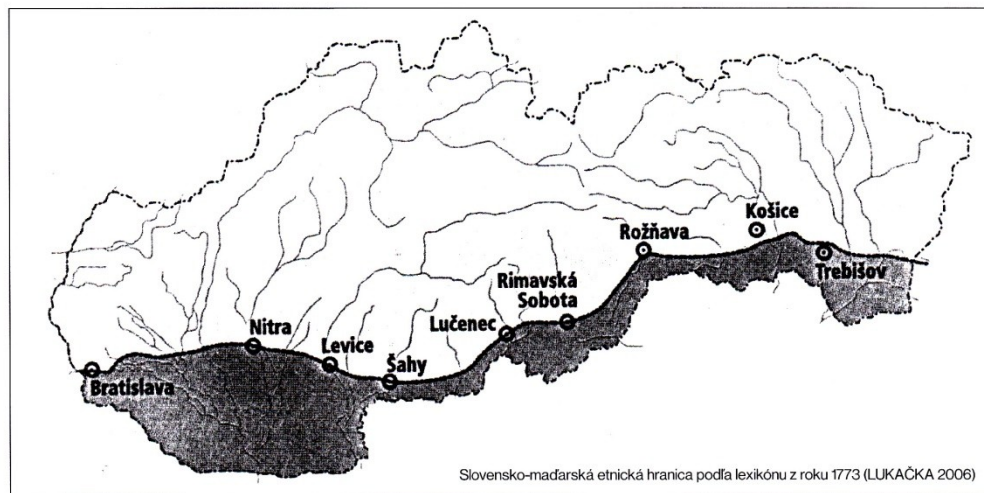
KESZI / Kesi

4/ USADZOVANIE A SÍDELNÉ ÚZEMIE STARÝCH UHROV V KARPATSKEJ KOTLINE

- * V roku 896
vstúpili do riedko osídlenej stepi medzi Dunajom a Tisou
- * Po roku 900
postúpili do Zadunajska a do naddunajských oblastí
- * Do polovice 10.storočia prenikli po líniu
*Bratislava - Hlohovec - Nitra - Levice - Krupina - Lučenec –
Rimavská Sobota - Rožňava - Trebišov*
- * Do konca 10.storočia
penikli k rieke Morava a Olšava,
čo dokladajú názvy miest Uherský Brod a Uherské Hradiště

Začlenenie Slovenska do Uhorského štátu (MARSINA)

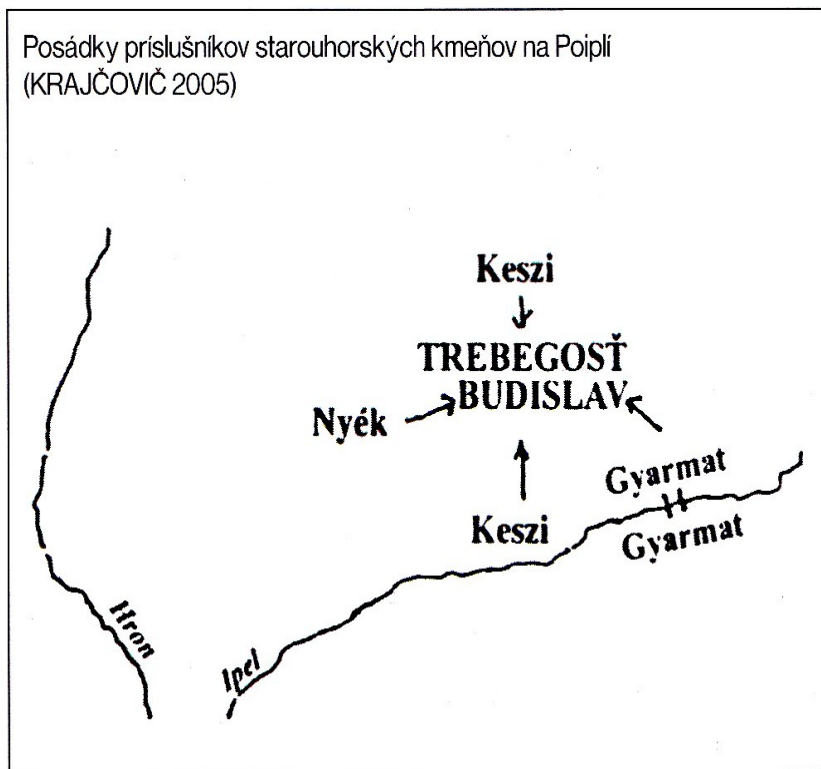
Slovensko-maďarská etnická hranica podľa lexikónu z roku 1773 (LUKAČKA 2006)

5/ STAROUHORSKÉ TOPONYMICKÉ NÁZVY NA ETNICKOM ROZHHRANÍ

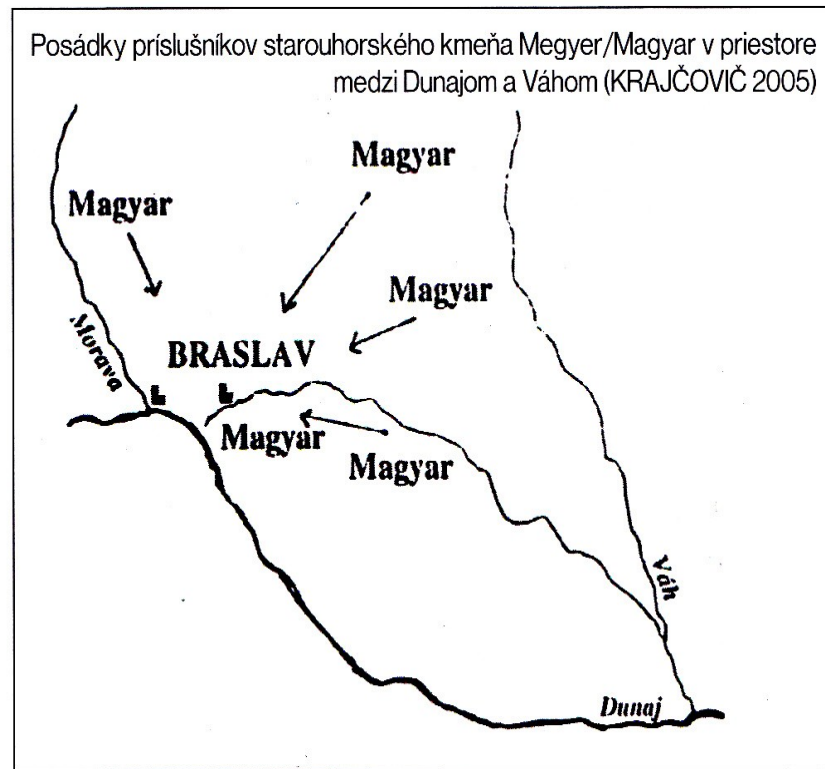
- * Uhorská Ves, Uherce, Uhrovec
- * Meder
- * Nekyje
- * Ďarmoty
- * Kiar, Kýr
- * Kosihy, Kosihovce

Sú to názvy odvodené od starouhorských kmeňov,
ktoré tam mali vybudované vojenské strážne
osady

Posádky príslušníkov starouhorských kmeňov na Poiplí
(KRAJČOVIČ 2005)

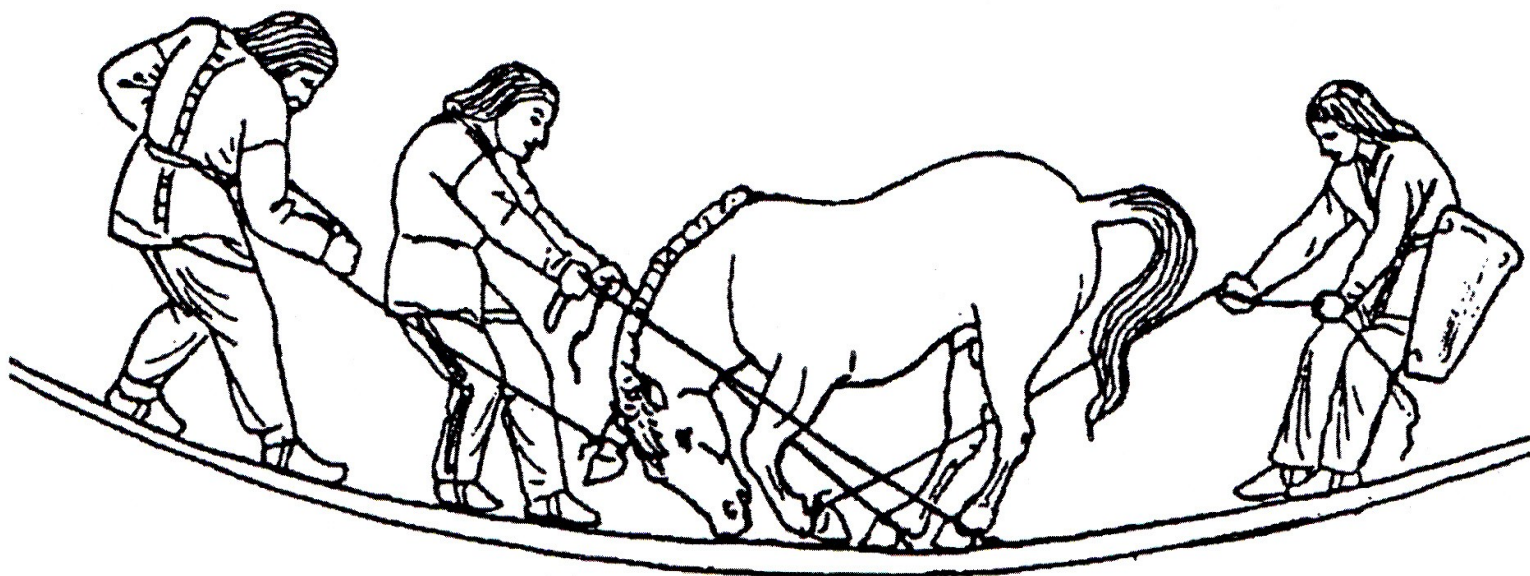
Posádky príslušníkov starouhorského kmeňa Megyer/Magyar v priestore medzi Dunajom a Váhom (KRAJČOVIČ 2005)

6/ SPÔSOB ŽIVOTA STARÝCH UHROV

- **Vojensko-lúpežná a nomádno-pastierska spoločnosť**
- **Predvojom boli kmeňoví náčelníci s ozbrojenými jazdcami a dobyvateľským programom**
- **Za vojenským predvojom postupoval ľud/rodiny kočovných pastierov so stádami koní, hovädzieho dobytká, oviec a sviň**
- **Nepretržitý pohyb stád za vhodnými pastvinami**

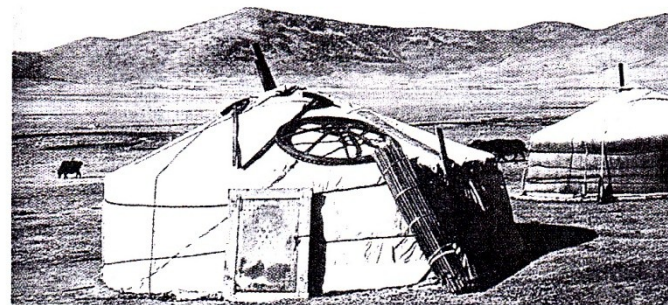
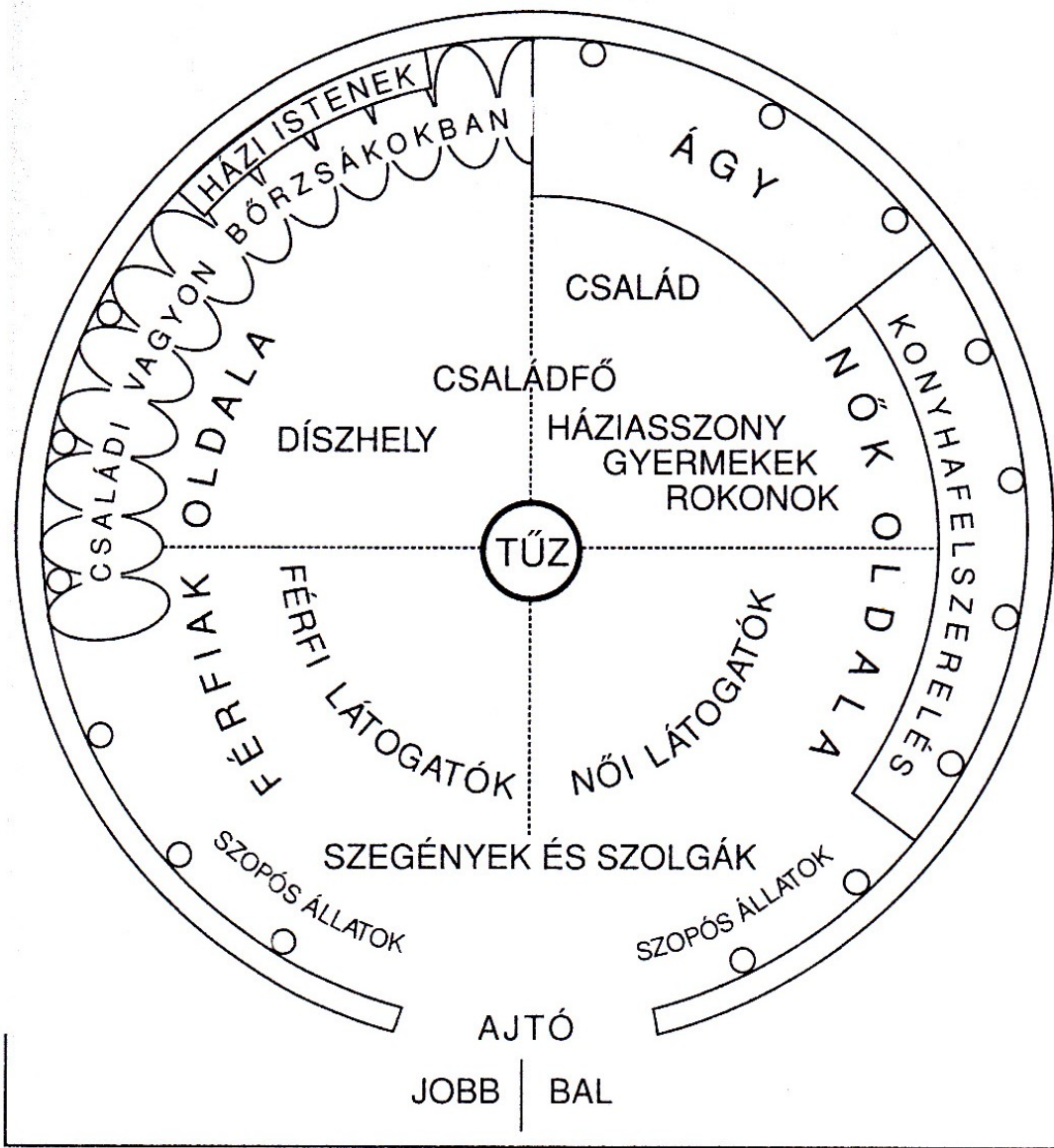
Zvalenie koňa u východných nomádov (PALÁDI-KOVÁCS podľa O. Hermana 1997)

7/ SPÔSOB BÝVANIA A VARENIA NOMÁDNYCH UHROV

Rozoberateľné a prenosné obydlie zhodné s typom mongolskej jurty

- * Kostra stien z drevených tyčí
- * Obklad z plstených textílií
- * Kruhový pôdorys s ohniskom uprostred
- * Hlinené kotlíky zavesené nad ohniskom na remeni, s obsahom na 7 – 9 litrov potravy
- * Vpravo od dverí mužská strana s domácimi bôžikmi a koženými vrecami na transport
- * Vľavo ženská strana s kuchynským inventárom a rodinnou posteľou
- * Pri vchode miesto pre služobníctvo a drobné zvieratá

Mongol jurt

Ženský a mužský odev starých Maďarov (DVOŘÁK podľa L. Revésza 2004)

8/ HROBY BOJOVNÍKOV

**S PREDMETMI VÝCHODOEURÓPSKEHO PÔVODU
Z PRVEJ POLOVICE 10. STOROČIA (Tzv. levédská industria)**

- * Strmene s prehnutými stúpadlami**
- * Luky vystužené parohami a kosťami**
- * Kovové hroty šípov vystreľované do hrobov bojovníkov**
- * Šable so zahnutou rukoväťou**
- * Kosti prednej časti bojovníkovho koňa (zadnú zjedli na pohrebnej hostine)**

9/ MOHYLA STAROUHORSKÉHO NÁČELNÍKA / KNIEŽAŤA (10.STOR.)

V hrobke pod navršenou mohylou na východnom Slovensku sa našlo pol tisícky kovových, textilných, kožených a ďalších luxusných predmetov/výrobkov z dielní v niekdajšej východoeurópskej domovine Starých Uhrov

- * zlatom zdobená šablľa**
- * rúcho od pása po plecia vyzdobené striebornými a pozlátenými prvkami**
- * konský postroj so striebornými zvoncami**
- * strieborné predmety s vyobrazením mytologického vtáka Turula**

10/ TURUL - MYTOLOGICKÝ VTÁK STARÝCH UHROV

- * Mytologického vtáka Turula tradícia spája s najpočetnejším a najsilnejším starouhorským kmeňom MEGYER
- * Najvýznamnejším a najvplyvnejším rodom kmeňa Megyer boli Arpádovci
- * V mýtickej povesti sa hovorí, že ÁLMOŠ, prvý z rodu Arpádovcov, dostal meno vďaka zjaveniu, keď sa jeho tárchavej matke EMESE prisnilo, že k nej priletel vták TURUL a obťažkal ju so slovami, že z jej lona vytryskne bystrina a z jej bedier sa zrodia slávni panovníci, no nebudú sa množiť v ich niekdajšej, ale novej vlasti

ÁLMOŠ znamená PRISNENÝ, odvodené zo slova álom = sen

11/ PRVÁ ETAPA SPOLUNAŽÍVANIA UHROV SO SLOVIENMI

- * Spočiatku malo správanie starouhorských kmeňov**
 - dobyvateľský**
 - pustošivý**
 - podmaniteľský charakter**
- * Vojenským útokom podľahli najvýznamnejšie slovanské hradiská,**
aj samotná Veľkomoravská ríša
- * Vzájomné vzťahy dobyvateľských Uhrov a starousadlých Slovienov boli**
 - dištancované**
 - nekomunikovali**
 - nemiešali sa vzájomne**
- * Dokladom sú oddelené osady a pohrebiská starých Uhrov a Slovienov**

12/ DRUHÁ ETAPA SPOLUNAŽÍVANIA UHROV SO SLOVIENMI

Od polovice 10.storočia po porážke Starých Uhrov na rieke Lech (955), kde zahynulo 10 tisíc uhorských bojovníkov aj s ich náčelníkmi, nastal výrazný zvrät v spôsobe života Uhrov:

- Skončilo sa vojenské lúpežne drancovanie okolitých starousadlíkov**
- Karpatská kotlina svojimi pastvinami už nepostačovala pre rozrastajúce stáda kočovníkov**
- Spôsob života starousadlých Slovienov sa stával čoraz príťažlivejší**

To boli rozhodujúce faktory, ktoré vyviedli starých Uhrov z bezvýhodiskovej situácie a nasmerovali ich

- od kočovného k usadlému**
- od pastierskeho k roľníckemu spôsobu života**

13/ TRETIA ETAPA SPOLUNAŽÍVANIA UHROV SO SLOVIENMI

Prechod starých Uhrov z nomádneho na usadlý spôsob života bol sprevádzaný:

- Uhri zakladali svoje trvalé sídla v bezprostrednej blízkosti slovanských**
- Vznikli predpoklady pre vzájomné kontakty a komunikáciu**
- Potreba dorozumievania uviedla do života bilingvizmus**
- S bilingvizmom sa dostávali na program dňa sociálne a kultúrne interakcie, vzájomné kultúrne vyžarovanie a kultúrne výpožičky**

14/A ŠTVRTÁ ETAPA SPOLUNAŽÍVANIA UHROV A SLOVIENOV

Na prijímaní kultúrnych podnetov boli viac zainteresovaní transformujúci sa Starí Uhri ako autochtonni a kontinuitne sa uberajúci Slovieni. Výpožičky slovanských slov do maďarčiny poukazujú, že kultúrne vyžarovanie poznačilo širokú škálu hospodárskeho, spoločenského a duchovného života Starých Uhrov a neskorších Maďarov:

POĽNOHOSPODÁRSTVO

lemez / *lemeš*, csoroslya / *čerieslo*, barázda / *brázda*, ugar / *úhor*,
parlag / *prieloh*, borona / *brána*, kapa / *motyka*, rozs / *raž*, prosza /
proso, kalász / *klas*, szalma / *slama*, pelyva / *pleva*, konkoly / *kúkol'*,
kasza / *kosa*, csép / *cepy*, villa / *vidly*, asztag / *stoh*, kabala / *kobyla*,
bárány / *baran*, kakas / *kohút*, galamb / *holub*, járom / *jarmo* atď.

STAVITEĽSTVO A BÝVANIE

gerenda / *hrada*, oszlop / *stĺp*, borona / *brvno*, szelemen / *slemeno*,
vályog / *vál'ok*, pitvar / *pitvor*, pest / *pec*, ablak / *oblok*, asztal /
stôl, polc / *polica*, udvar / *dvor*

14/B ŠTVRTÁ ETAPA SPOLUNAŽÍVANIA UHROV A SLOVIENOV

REMESLÁ

takács / *tkáč*, molnár / *mlynár*, kovács / *kováč*, kádár / *debnár*, kadiar, gerencsér / *hrnčiar*, esztergályos / *struhár*, tokár

RODINA

család / *čelad'*, rodina, mostoha / *macocha*, unoka / *vnuk*

NÁBOŽENSTVO

kereszt / *kríž*, malaszt / *milosť*, pogány / *pohan*, angyal / *anjel*, pokol / *peklo*, pap / *pop*, kňaz, bérmál / *birmovat'*

DNI V TÝŽDNI

szerda / *streda*, csoturtok / *štvrtok* péntek / *piatok*, szombat / *sobota*

ŠTÁT A ORGANIZÁCIA SPOLOČNOSTI

király / *král'*, császár / *cisár*, vajda / *vojvoda*, kenéz / *knieža*, szolga / *sluha*, rab / *rob*, otrok, izbeg / *zbeh*, paraszt / *rolník*, prostý, megye / *župa*, medza, ispán / *župan*, tomolcz / *temnica*, panasz / *ponosa*, sťažnosť, rend / *poriadok* rád, pecsét / *pečať*, pénz / *peniaz*

15/ POLITICKÉ A ETNICKÉ ZJEDNOTENIE STARÝCH UHROV

- * S prechodom od nomádneho pastierstva k roľníckemu spôsobu života bol späť prechod z rodovo – kmeňovej na feudálnu spoločnosť
- * V roku 1000 uvedený proces bol zavŕšený ustanovením Uhorského kráľovstva, kedy bol Štefan I. z rodu Arpádovcov korunovaný za prvého uhorského kráľa
- * S uvedenými procesmi a udalosťami súviselo aj etnické zjednocovanie starouhorskej spoločnosti
- * Keďže v procesoch jazykového a politického zjednocovania kľúčovú úlohu zohrávali príslušníci najpočetnejšieho a najvplyvnejšieho kmeňa MEGYER, podľa nich sa ustálilo aj pomenovanie novoutvoreného etnického spoločenstva – MAĎARI
- * V čase vzniku Uhorského kráľovstva sa počet Starých Uhrov / Maďarov odhaduje na 100 – 150 tisíc obyvateľov

16/ ZAČLEŇOVANIE VEĽKOMORAVSKÝCH SLOVIENOV DO UHORSKÉHO ŠTÁTU

- * Na formovaní Uhorského kráľovstva sa okrem elity starých Uhrov podieľala aj časť príslušníkov elity vojensky podmanenej a politicky zlikvidovanej Veľkej Moravy
- * Do služieb Uhorského kráľovstva vstúpili aj viaceré najvýznamnejšie rody niekdajšieho Nitrianskeho kniežatstva a Veľkej Moravy
 - Poznanovci
 - Huntovci
 - Miškovci
 - Bogatovci – Radvanovci
- * Do služieb Uhorského kráľovstva vstúpili aj príslušníci českých šľachtických rodov

Napr. rytier Vavrinec vo vojenských službách, usadil sa v Liptove, v osade strážcov hraníc Uhorskej Vsi
- * Potomkovia rytiera Vavrinca za služby Uhorskému kráľovstvu získali rozsiahle majetky a šľachtické výsady v Liptove a Turci

17/ PODIEL STARÝCH UHROV NA ETNOGENÉZE SLOVÁKOV

- * Slovieni, ktorí sa dopracovali k vlastnej štátnosti, pri rozpade staroslovanskej jednoty sa u nich od 10. storočia vyhranili aj osobitné etnické pomenovania – Česi, Poliaci, Rusi, Chorváti, Bulhari**
- * Na analogických princípoch Slovieni, ktorých územie bolo začlenené do Uhorského kráľovstva a nedisponovali vlastným štátom, boli označovaní aj naďalej názvom Slovieni, ktorý sa v 15. storočí transformoval na etnonym Slováci**

ŽIDIA V DIASPORE

Príklad násilnej migrácie

1/ ŽIDIA AKO ARCHETYP EXPATRIOTICKÉHO SPOLOČENSTVA

- Vyhnanie a 2000 rokov života mimo materskej krajiny / vlastného štátu
- Rozptýlenie po území Rímskej ríše, neskôr aj Európy a napokon aj celého sveta

- Napriek strate materskej krajiny, postupne aj materinského jazyka, Židia v diaspore nestratili puto skupinovej spolupatričnosti a kolektívnej identity, čiže židovstva
- Hlavným faktorom dvojtisícročného pretrvania Židov v diaspore bolo ich
 - náboženstvo / judaizmus
 - viera v návrat do krajiny pôvodu

2 /A Z HISTÓRIE ŽIDOV

- 1200 – 1000 rokov pred n.l. exodus z Egypta a vznik štátov Juda a Izrael
- 520 stavba Chrámu v Jeruzaleme
- 66 - 70 nášho letopočtu Rimania
 - potlačili povstanie Židov
 - zničili ich Chrám v Jeruzaleme
 - vyhнали Židov z Izraelela
 - rozohnali ich po vtedajšej Rímskej ríši
- Z Rímskej ríše začali Židia migrovať do európskych krajín v prvých storočiach n.l, vo väčšom počte na prelome tisícročí

2 / B Z HISTÓRIE ŽIDOV

V európskom priestore sa Židia rozčlenili na dve hlavné skupiny:

- **SEFARDI** na území Španielska, Portugalska a v balkánskych krajinách

- **AŠKENÁZIOVIA** v krajinách strednej a východnej Európy

AŠKENÁZSKY SVET V 17. A 18. STOROČÍ

- Na rozhraní 11. a 12. storočia žilo v nemeckých krajinách okolo 20 tisíc aškenázskych Židov
- Od 14. storočia v dôsledku prenasledovania sa gravitačné centrum aškenázskych Židov presunulo do Čiech, na Moravu a do Poľska, odtiaľ aj na Slovensko
- V 17. – 20. storočí migrácia Židov do zámorských krajín
- V 20. storočí hlavnými udalosťami boli:
 - holokaust
 - sionizmus
 - vznik štátu Izrael

Stredoveký odev Židov s charakteristickými klobúkmi (SEGEŠ 2005)

Emblém židovského tlačiara Zwi Hirscha z Bratislavy 1761

Stredoveký židovský lekár (BÜCHLER-MEŠŤAN 2006)

3/ IDENTITA ŽIDOV

- Podmienky života v diaspore vyústili do špecifickej podoby náboženskej, jazykovej, etnickej, teritoriálnej a lokálnej identity Židov:
- * V slove **žid** sú obsiahnuté významy:
 - - náboženský stúpenci judaizmu - **židia**
 - - potomkovia starovekého židovského národa v Izraeli – **Židia**
 - - príslušníci súčasného židovského národa v štáte Izrael - **Židia**

4/ ŠPECIFICKOSŤ ŽIDOVSKÉHO NÁBOŽENSTVA

- Judaizmus = prvé náboženstvo na princípe **monoteizmu**
- Za vieru v jediného Boha sa Jahve odvdáčil Židom tým, že ich povýšil na svoj **vyvolený národ** (na hore Sinaj v rozhovore s Mojžišom)
- Božia vôľa / **Boží zákon** sprostredkovaný Mojžišovi je obsiahnutý v Biblii ako 5 kníh Mojžišových, označovaných aj ako **Tóra**

- **Tóra** spolu s vieroučnými zásadami obsahuje aj **príkazy a zákazy** ku spôsobu **každodenného života** (k podobe manželského a rodinného života, domácnosti, stravovania, odievania, sviatkovania, rodinných a kalendárnych obradov atď.)
- Vyznávanie Tóry vyžaduje náboženskú endogamiu manželstva, ktorá sa stala sociálnou bariérou a nástrojom izolácie Židov od nežidovského okolia
- Porušenie endogamie sa trestalo exkomunikáciou zo židovského spoločenstva

5/ ŽIDOVSKO – KREŠŤANSKÝ ANTAGONIZMUS

- Židia počas dlhého života v diaspore boli obklopení kresťanstvom, napriek tomu odolali tlakom na pokresťančenie
- Pokresťančeniu odolali vďaka viere, že sú **Bohom vyvolení národ**
- Nadradovanie židovstva mýtom o Bohom vyvolenom národe, v kresťanstve vyústilo do obvinenia Židov z ukrižovania Krista, čiže z **bohovraždy**

- * Pretrvávajúci a bezvýhodiskový židovsko-kresťanský antagonizmus už v stredoveku
dospel k **diskriminácii Židov** v hospodárskom a spoločenskom živote
 - zákaz vlastníť pôdu
 - zákaz usadzovať sa v centrách miest

- * Nenávisť a diskriminácia prerastali do konfliktov, prenasledovania až k povestným **pogromom**

6/ ŽIDOVSKÁ NÁBOŽENSKÁ OBEC

- * Určujúcimi faktormi života Židov v diaspore boli:
 - **judaizmus** / židovské náboženstvo ako najvyššia hodnota a zjednocujúca sila
 - **židovsko-kresťanský antagonizmus** (zákaz vlastníť pôdu, usadzovať sa v centrách miest, sobášiť sa s kresťanmi)

- * Princípy židovského náboženstva a židovsko-kresťanský antagonizmus vyústovali do:
 - **sídelnej a sociálnej segregácie**, čiže k uzavretému životu v osobitných židovských komunitách
- * Segregácia Židov a ich život v uzavretých komunitách zrodili špecifickú samosprávnú inštitúciu
 - **židovskú náboženskú obec**

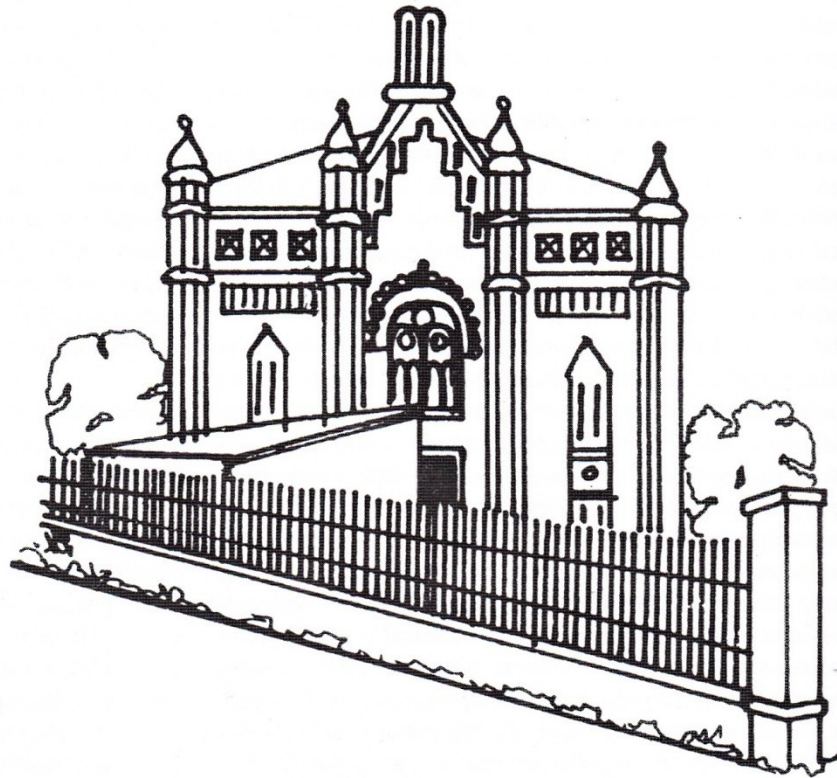
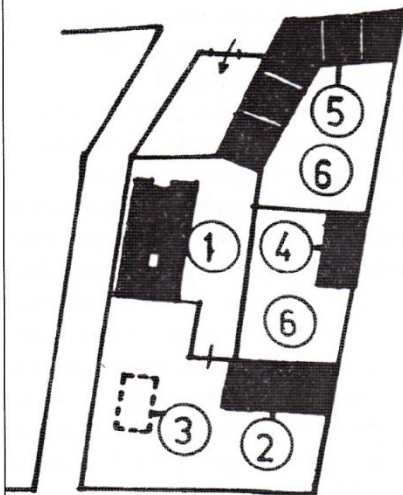
7/ FUNKCIE ŽIDOVSKÉJ NÁBOŽENSKEJ OBCE

Židovské náboženské obce plnili dvojakú funkciu

- Spojovací článok voči vrchnosti kresťanskej spoločnosti (panovník, zemepán, mesto)
- * Vnútroskupinové funkcie:
 - solidarita a integrácia komunity
 - realizácia náboženského a každodenného života v zmysle princípov Tóry

8/ INFRAŠTRUKTÚRA ŽIDOVSKÝCH NÁBOŽENSKÝCH OBCÍ

- * **Synagóga** alebo modlitebňa k náboženským obradom
- * **Židovská škola**
- * **Rituálny kúpeľ** s obradovou a hygienickou funkciou
- * **Židovský cintorín** oddelený od kresťanského
- * **Kóšer bitúnok** – šachterňa, v ktorom šochet / židovský mäsiar predpísaným spôsobom porážal zvieratá a spracovával mäso
- * **Pekáreň macesov**

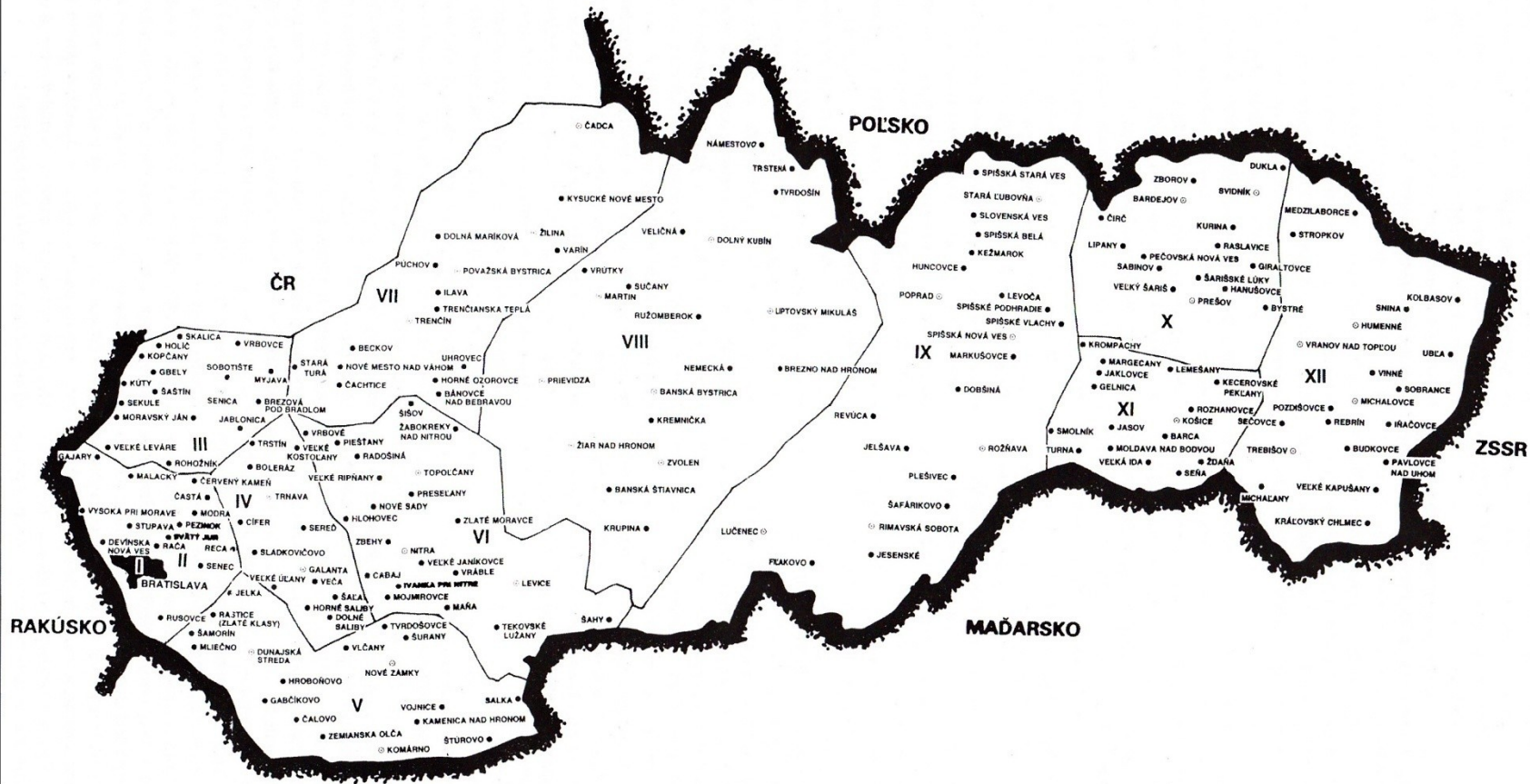
Synagóga v Šamoríne (1) s príslušnými objektami
škola (2)
rituálny kúpeľ (3)
kóšer bitúnok (4)
byty (5)
dvor (6)
(BÁRKÁNY -DOJČ 1991)

וַיְהִי כִּשְׁעֵי הַמַּלְאָכִים וַיִּשְׁמְעוּ אֶת-קוֹל הַיְיָ וַיֹּאמְרוּ אִלֵּינוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ

9/ SÍDELNÁ SIĚŤ A PODOBA ŽIDOVSKÝCH NÁBOŽENSKÝCH OBCÍ

- * V stredoveku sa ŽNO sustreďovali v blízkosti hradov feudálnych panstiev a vo väčších mestách
- * Od 17. storočia sa sieť ŽNO začala zahusťovať, utvárali sa zväčša v dedinských sídlach v blízkosti miest
- * Začiatkom 20. storočia boli Židia usídlení v 2262 lokalitách (z počtu 3589)
- * V tom čase bolo na Slovensku 227 Židovských náboženských obcí

Židovské náboženské obce na Slovensku v roku 1930 (BÁRKÁNY-DOJČ 1991)

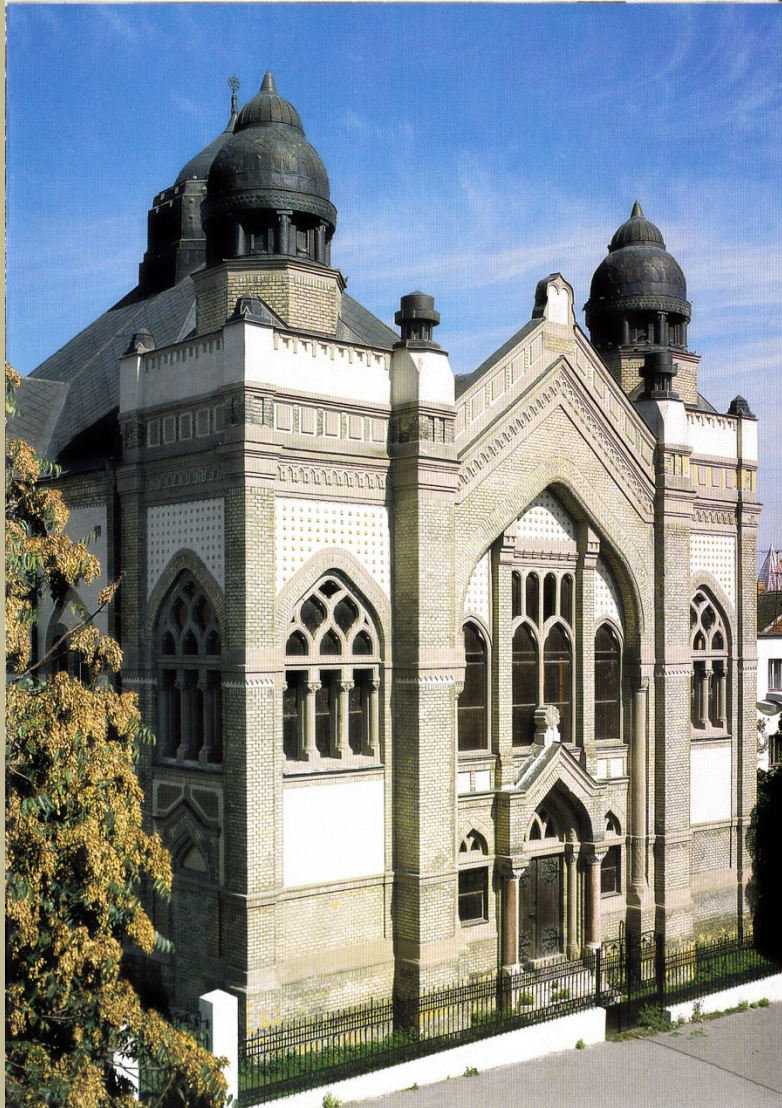
- **GETO** - osobitná časť mesta, v ktorej sú sústredená obydlia a prevádzkové budovy židovských rodín, ako aj infraštruktúra ŽNO. V gete bol skoncentrovaný celý život židovskej komunity.

Názov geto bol odvodený podľa časti Benátok, v ktorej sa usadili Židia.

Najznámejšími a najvýznamnejšími v strednej Európe boli getá v Prahe a Bratislave

10/ ŽIDOVSKÉ CINTORÍNY A SYNAGÓGY

- * V medzivojnovom období bolo na území Slovenska
 - približne 700 židovských **cintorínov**
 - 300 **synagóg**
- * **Synagógy** boli stavané v orientálnom tzv.maurskom štýle a oproti kresťanským chrámom odlišné bolo aj vnútorné usporiadanie, zariadenie a funkcia synagógy
 - **Bima** – vyvýšené miesto z ktorého rabín čítal Tóru (pergamen navinutý na dvoch valcoch)

- Svojbytnú a cudzorodú kultúru **židovských cintorínov** dokladajú:
 - hebrejské texty na kamenných stélach
 - žehnajúce ruky ako symbol Kohenov
 - krčah s miskou ako symbol Levitov
 - Dávidova šesťcípá hviezda ako symbol židovstva
 - kôpky kamienkov namiesto kvetov na hroboch pozostalých

